



Eduskunnan puolustusvaliokunnalle
Asiantuntijakuuleminen 27.2.2020

VALMIUSLAIN MAHDOLLINEN PÄIVITYSTARVE

Puolustusvoimien näkökulmasta valmiuslaki (1552/2011) on pääosin ajantasainen, eikä siihen kohdistu välittömiä muutospaineita. Esimerkiksi kyberuhat on otettu jo valmiuslakia säädettäessä huomioon mahdollisina poikkeusoloja laukaisevana tekijänä. Valmiuslain hallituksen esityksessä (HE 3/2008 vp) todetaan, että tietojärjestelmiin kohdistuva isku voi täyttää 3 §:n 1 kohdan aseelliseen hyökkäykseen rinnastuvan uhan ja tietoteknisten järjestelmien toimivuuden vakava horjumisen taas saman pykälän 3 kohdan mukaisen väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuvan erityisen vakavan tapahtuman tai uhan.

Myös liikenne- ja viestintävaliokunta on valmiuslain hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (LiVL 9/2008 vp) katsonut, että hallituksen esityksessä mainittujen tilanteiden lisäksi myös tieto- ja viestintäjärjestelmiin itseensä kohdistuva hyökkäys tai sen vakava uhka, laite- tai ohjelmointivirhe, tietojärjestelmän ylläpidon täydellinen lopettaminen tai jopa puhdas onnettomuus voivat pahimmillaan aiheuttaa poikkeusolojen syntymisen.

Sen sijaan hybridiuhan käsitettä ei valmiuslaki eikä sen perustelut tunne. Kuten puolustusvaliokunta on valmiuslain hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä (PuVM 3/2010 vp) todennut, ei ole mahdollista laatia tyhjentävää esimerkkiluetteloa poikkeusoloista. Pääesikunnan käsityksen mukaan hybridiuhka voi tilanteesta riippuen täyttää jonkin valmiuslain 3 §:n 1-3 kohdan mukaisen uhan ja siten mahdollistaa tilanteen sitä edellyttäessä valmiuslain käyttöönoton.

Uhkakuvien laajentuminen koskemaan hybriditoimintaa sekä teknologian kehittyminen puoltaa sitä, että valmiuslain toimivaltuussäännöksiä tulisi tarkastella ja tarvittaessa muuttaa vastaamaan nykyistä toimintaympäristöä. Samoin tulisi tarkastella eri hallinnonalojen lainsäädännön kattavuutta erityisesti normaaliaikoina ja normaaliolojen häiriötilanteissa. Sääntelymalli, jossa viranomaisen lisätoimivaltuustarve ja päätöksenteko siitä sidotaan johonkin valmiuslain poikkeusoloja alempaan kynnykseen (esim. normaaliolojen häiriötilanne, turvallisuusympäristössä ilmenevä välttämätön tarve), on muuttuvassa ja moniulotteisessa maailmassa ehdottoman tarpeellinen ja sen käyttöä tulisi kehittää val-

miuslain tarkastelun rinnalla. Esimerkkeinä tästä mallista voidaan mainita asevelvollisuuslaki (1438/2007) ja laki poikkeusolojen vakuutustakuusta (408/2007). Samassa yhteydessä olisi hyvä tarkastella myös eri toimijoiden roolit, vastuut ja velvollisuudet sekä määritellä ne nykyistä selvemmin.

Christel Hägglund
Apulaisosastopäällikkö
Varatuomari

Petri Majuri
PVOPKE varapäällikkö
Everstiluutnantti